

Kommunrevisorerna granskar

UMEÅ KOMMUN – NÄMNDEN FÖR GRUNDLÄGGANDE IT-KAPACITETSTJÄNSTER

Grundläggande granskning 2021

1. Inledning och bakgrund

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll och ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisionens arbete ska även ses som ett stöd till nämnderna och styrelsen.

Enligt kommunallagen (12. kap 1 §) är revisionens uppgift att pröva om:

- ▶ Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synvinkel tillfredsställande sätt
- ▶ Räkenskaperna är rättvisande
- ▶ Den interna kontrollen är tillräcklig

Revisorernas årliga granskning består av tre delar; grundläggande granskning, fördjupad granskning samt granskning av delårsrapport och årsredovisning.

Den grundläggande granskningen omfattar en översiktlig granskning av måluppfyllelse samt styrning och intern kontroll. De fördjupade granskningarna kan ses som komplement till den grundläggande granskningen.

Den grundläggande granskningen baseras på revisorernas riskanalys och omfattar samtliga nämnder och styrelser. Den grundläggande granskningen ger också underlag att under året uppdatera riskanalysen. Enligt god revisionsd i kommunal verksamhet ska den grundläggande granskningen ha en sådan omfattning att den ger en grund för bedömningar i revisionsberättelsen.

Syfte

Den grundläggande granskningen är en översiktlig granskning som syftar till att bedöma om styrelse och nämnder har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Detta för att säkerställa att de lever upp till de mål och beslut som fullmäktige fastställt.

Den grundläggande granskningen syftar därmed till att ge en översiktlig bild av styrelse och granskade nämnder och en tillräcklig grund för de bedömningar som görs inför ansvarsprövningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag?
- Har nämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
 - Vidtar nämnden åtgärder vid eventuella avvikelser?
- Har nämnden en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?
- Är nämndens beslutsunderlag och protokoll tydliga?

Avgränsningar

Granskningen avser hela granskningsåret 2021.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Gällande beslut om budget och förutsättningar
- ▶ Nämndernas reglementen
- ▶ Samverkansavtal och överenskommelser

Ansvarig nämnd

lakttagelserna i denna rapport avser nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster.

Genomförande

Dialogmöte har genomförts med hela nämnden i syfte att inhämta information om den bedrivna verksamheten under året. Den information som inhämtas utgör till viss del grund för revisorernas bedömning av respektive nämnds styrning och uppföljning av fullmäktiges mål, måluppfyllelse samt interna kontroll.

Granskningen har även omfattat dokumentstudier och bedömning utifrån väsentliga styr- och uppföljningsdokument som upprättas för året.

I årets grundläggande granskning har presidiet i nämnden skriftligt besvarat generella och nämndspecifika frågor samt ett bedömningsformulär. De svar som lämnats har använts som underlag till den dialog som genomfördes med nämnden i december 2021. Samtliga ledamöter och ersättare har också getts möjlighet att besvara en enkät. Motsvarande underlag har även använts vid träffarna med nämnden som genomförts under hösten i syfte att ge samtliga ledamöter möjlighet att yttra sig och föra en diskussion kring de svar som lämnats. 7 av 12 ordinarie och ersättare besvarade enkäten vilket innebar en svarsfrekvens på 58%. Enkäten innehöll bl a frågor om verksamhetsmål, måluppfyllelse, budget och ekonomiska mål, ekonomisk uppföljning och åtgärder för ekonomi i balans samt riskanalys, arbete med internkontroll och internkontrollplan.

Informationen som inhämtats i samband med nämnddialogen beaktas även vid revisorernas riskanalys inför kommande år.

Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som revisorerna använder vid sin bedömning:

- ▶ Bristfällig – Omedelbara förstärkningar krävs
- ▶ Tillräcklig – Behov av förstärkningar föreligger
- ▶ Ändamålsenlig – God följsamhet inom området
- ▶ Tillfredsställande – Mycket god följsamhet inom området

2. Övergripande styrdokument

2.1 Reglemente

Ett reglemente för Umeå, Vännäs och Skellefteå kommuners gemensamma nämnd för grundläggande IT-kapacitetstjänster (IT-nämnden) finns framtaget.

Av reglementet framgår den gemensamma nämndens ansvar för lagring, virtualisering och backup för kommunernas IT-verksamhet. Utöver vad som följer av lag ska nämnden se till att verksamheten bedrivs i enlighet med reglementet samt det samverkansavtal som träffats mellan kommunerna. Nämnden ansvarar även för att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som beviljats för nämndens verksamhet.

Nämnden ska rapportera till respektive kommunfullmäktige i de samverkande kommunerna hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är genom upprättande av delårsrapporter och rapport i samband med årsredovisningen.

I reglementet framgår även bestämmelser rörande sammanträden, ersättarnas tjänstgöring, anmälan av förhinder, kallelse, ersättare för ordförande, justering och anslag av protokoll, reservation mot beslut, delgivning, undertecknande av handling samt arvoden.

2.2 Samverkansavtal/överenskommelse

Avtal om samverkan i gemensam nämnd avseende gemensam IT infrastruktur mellan Umeå, Vännäs och Skellefteå kommuner finns framtaget. Det avtal vi tagit del av är odaterat men är enligt uppgift det aktuella avtalet. Umeå är värdkommun för den gemensamma nämnden vilken även ingår i Umeå kommuns organisation.

Avsikten med den gemensamma nämnden är:

- En för alla parter kostnadseffektiv IT-drift
- Optimalt användande av resurser och kompetens
- Säkerställa hög kvalitet i levererade tjänster

Den gemensamma nämnden ansvarar för verksamheten IT-drift. Rutiner, förutsättningar och gränsdragningslistor för samarbetet upprättas av Umeå kommun (värdkommun) i samarbete med Skellefteå och Vännäs kommuner.

Umeå kommun ansvarar för att upphandla och handa den infrastruktur som används av nämnden. Umeå kommun ska enligt avtal vara huvudman och äga datahallar, inventarier och licenser för aktuell IT-infrastruktur om inte annat överenskommit. Vidare ansvarar Umeå kommuns förvaltning för beredning av ärenden, verkställighet av nämndens beslut, arkivering av tillhörande handlingar samt att planera och administrera den verksamhet som nämnden ansvarar för.

Kommunerna utser vardera 2 ledamöter och 2 ersättare. Varje kommun ansvarar själv för samtliga kostnader för förtroendevalda i nämnden.

Kostnadsfördelningen för verksamheten fördelas i huvudsak enligt procentuell beräkning utifrån nyttjande av den gemensamma IT infrastrukturen.

3. Resultat av granskningen

3.1 Verksamhetsstyrning

Iakttagelser

Under 2021 har nämnden sammanträtt vid två tillfällen. Inför 2022 har tidplanen för nämndens sammanträden ändrats och är nu mer synkroniserad med Umeå kommuns uppföljnings-/rapporteringsstillfällen. Vi har tagit del av upprättade protokoll från dessa sammanträden.

Nämnden har inte fastställt några mål utöver de avsikter som fastställts i samverkansavtalet;

- En för alla parter kostnadseffektiv IT-drift
- Optimalt användande av resurser och kompetens
- Säkerställa hög kvalitet i levererade tjänster

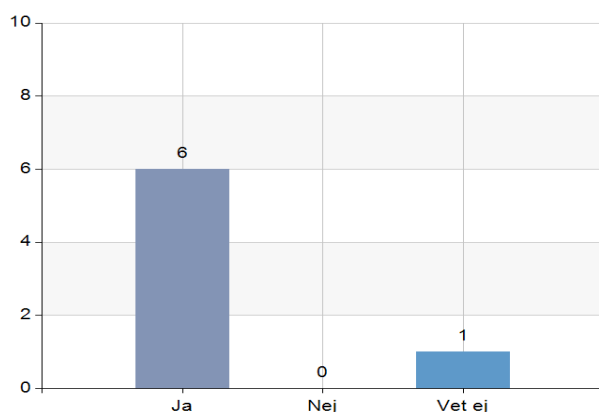
Det finns inte heller någon verksamhetsplan eller aktivitetsplan som tydliggör hur nämnden ska arbeta för att uppnå målen/avsikterna enligt ovan.

Utifrån vår genomgång av protokoll och handlingar kan vi konstatera att målen/avsikterna har följts upp vid delårsbokslut och årsbokslut. Vid årsbokslutet konstateras att de mål som satts upp för samverkan har uppnåtts.

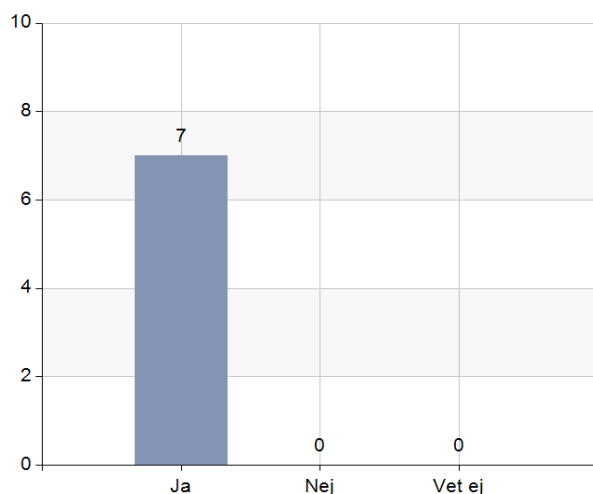
Resultat av enkät

Som en del av den grundläggande granskningen har nämndens ledamöter (ordinarie och ersättare) besvarat en enkät. Resultatet av enkäten redovisas nedan.

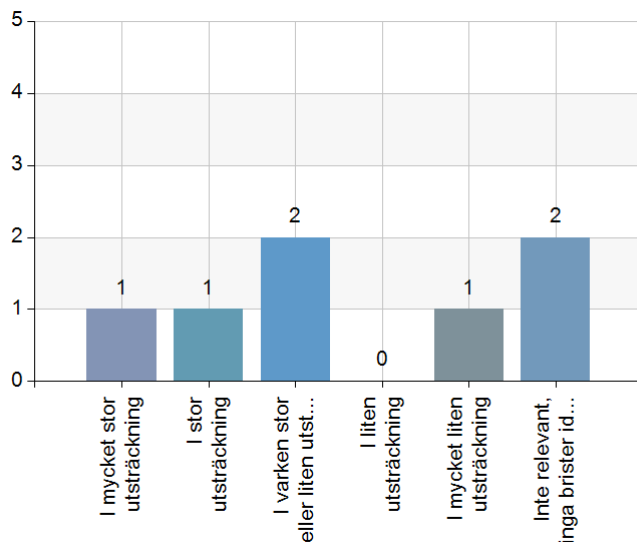
Har nämnden fått möjlighet att varit delaktig i framarbetandet av nämndens verksamhetsmål?

Har du fått tillräcklig information om status och prognos för måluppfyllelse?

I vilken utsträckning har du påverkat vidtagna åtgärder vid brister i måluppfyllelse?

Enkätresultatet visar att merparten av ledamöterna anser att nämnden varit delaktig i framtagandet av nämndens verksamhetsmål samt att de fått tillräcklig information om status och prognos för måluppfyllelse. Vi noterar dock att andelen ledamöter som anser att de har påverkat vidtagna åtgärder vid brister i måluppfyllelse är något lägre.

Bedömning

Vi bedömer att nämndens målstyrning är ändamålsenlig. Enligt reglemente och samverkansavtal finns inget krav på nämnden att bryta ned och konkretisera de mål som fullmäktige fastställt, det är istället reglemente och samverkansavtal som är styrande för nämnden. Nämnden ska rapportera hur verksamheten utvecklas, vilket nämnden har utvecklat under året.

3.2 Ekonomistyrning

lakttagelser

Enligt avtal sker kostnadsfördelningen mellan kommunerna i huvudsak enligt procentuell beräkning utifrån nyttjande av den gemensamma IT-infrastrukturen. Kommunerna ska avsätta en årlig summa i sin budget som motsvarar de totala faktiska kostnaderna för verksamheten för respektive kommun. När budgeten fastställs ska de beräknade faktiska kostnaderna ligga till grund för fördelningen. Slutlig reglering av faktiska kostnader från varje deltagande kommun för ett visst år ska ske per den 31 december.

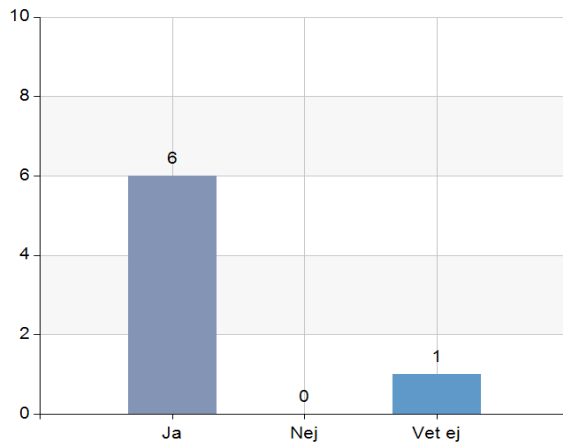
Budget för 2021 fastställdes på nämndens sammanträde i december 2020. Utifrån vår genomgång av protokoll och handlingar kan vi konstatera att en halvårsrapport upprättats som omfattar en ekonomisk uppföljning per juni 2021 samt en prognos för helåret. I samtliga upprättade ekonomiska rapporter visar prognoserna ett nollresultat för helåret.

Nämnden fattade beslut om årsbokslut i februari 2022. Resultatet vid årsbokslutet var ett nollresultat.

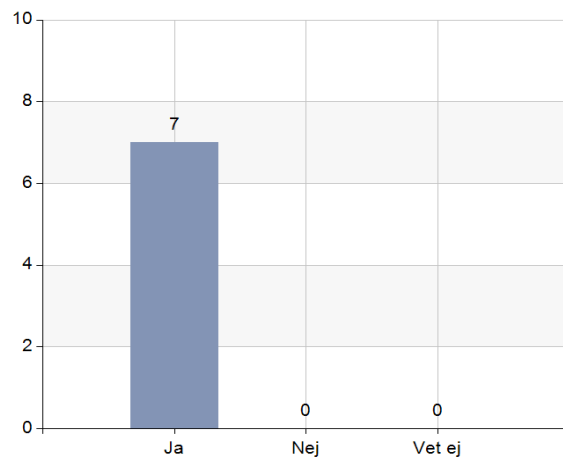
Resultat av enkät

Som en del av den grundläggande granskningen har nämndens ledamöter (ordinarie och ersättare) besvarat en enkät. Resultatet av enkäten redovisas nedan.

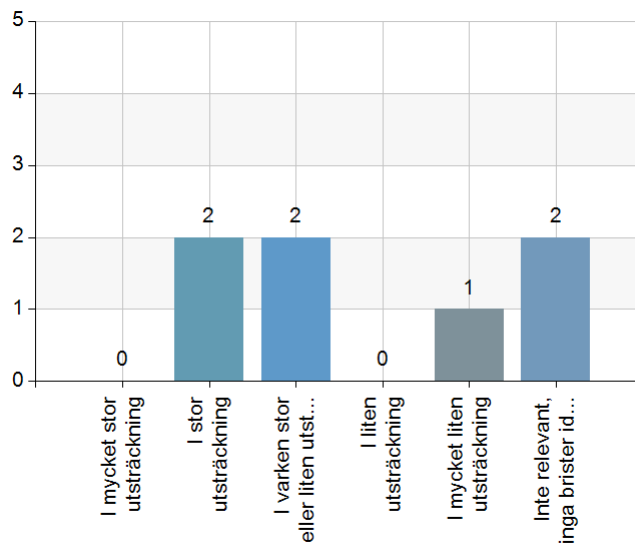
Anser du att hela nämnden har fått möjlighet att vara delaktig i den ekonomiska planeringen för 2021?

Får du tillräcklig och kontinuerlig information om nämndens ekonomiska utveckling?

I vilken utsträckning har du bidragit till att åtgärder vidtagits för att klara nämndens ekonomiska mål?

Enkätresultatet visar att merparten av ledamöterna anser att nämnden varit delaktig i den ekonomiska planeringen samt att de fått tillräcklig och kontinuerlig om nämndens ekonomiska utveckling. Vi noterar dock att svaren på frågan om i vilken utsträckning den enskilda ledamoten har bidragit till att åtgärder vidtagits för att klara nämndens ekonomiska mål varierar något.

Bedömning

Vi bedömer att nämndens ekonomistyrning är ändamålsenlig utifrån vad som framkommit av denna översiktliga granskning. Med anledning av att den grundläggande granskningen är översiktlig görs bedömningen med begränsad säkerhet.

3.3 Intern kontroll

Iakttagelser

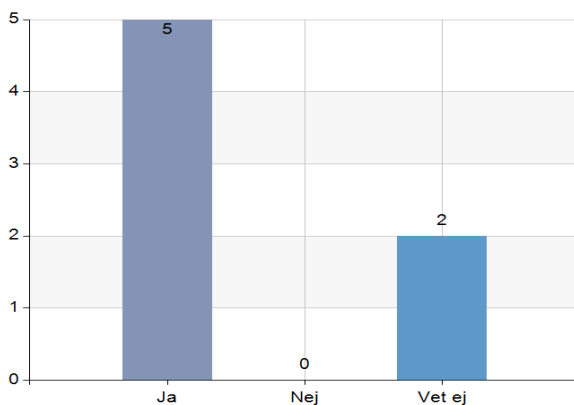
IT-nämnden beslutade i december 2020 om att som riskanalys och internkontrollplan använda Umeå kommuns riskanalys inklusive åtgärdsförslag (RSA). Uppföljning och utvärdering av internkontrollplanen genomfördes i samband med årsbokslutet i februari 2022.

För den risk som nämndens verksamhet kan påverka, Avancerad IT-attack och/eller dataintrång har aktiviteter genomförts enligt åtgärdsbeskrivningen. Det innebär att stort fokus har lagts på att säkerställa IT säkerheten på virtualiseringslagret. Virtualiseringsnivån skyddas genom bl.a. segmentering och användning av säkra virtuella klienter. Det innebär att åtgärden enligt kontrollplanen är genomförd och syftet uppfyllt.

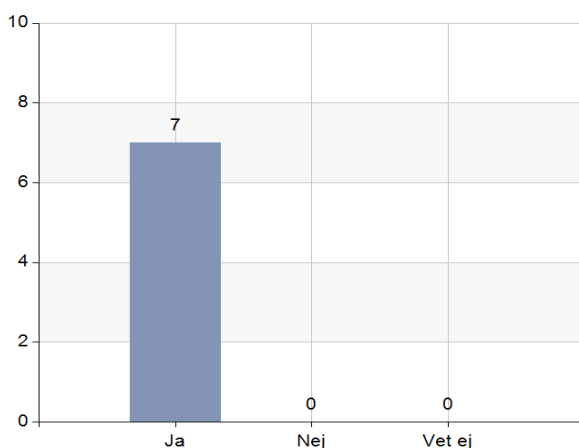
Resultat av enkät

Som en del av den grundläggande granskningen har nämndens ledamöter (ordinarie och ersättare) besvarat en enkät. Resultatet av enkäten redovisas nedan:

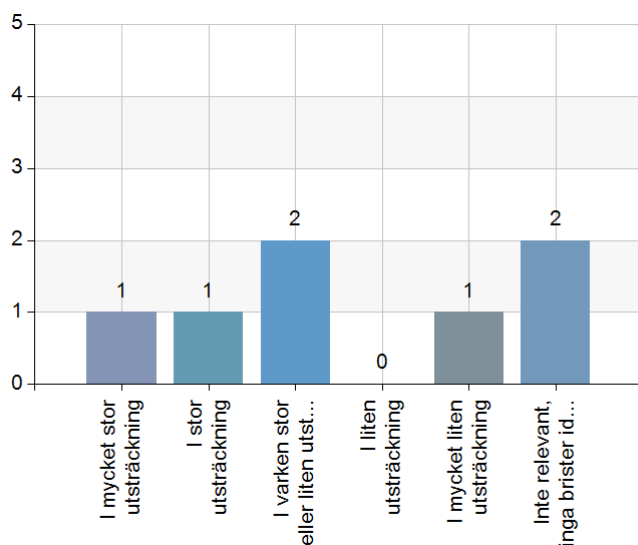
Anser du att hela nämnden har fått möjlighet att delta i risk- och väsentlighetsanalysen som ligger till grund för internkontrollplanen?

Får du tillräcklig återrapportering avseende åtgärder utifrån internkontrollplanen?

I vilken utsträckning har du bidragit till att vidta åtgärder utifrån konstaterade avvikelser/brister utifrån internkontrollplanen?

Enkätresultatet visar att merparten av ledamöterna anser att nämnden deltagit i risk- och väsentlighetsanalysen samt att de får tillräcklig återrapportering av åtgärder utifrån internkontrollplanen. Vi noterar dock att svaren på frågan om i vilken utsträckning den enskilda ledamoten har bidragit till att vidta åtgärder utifrån konstaterade avvikelser/brister utifrån internkontrollplanen varierar något.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har en tillräcklig struktur för intern kontroll. Enligt vår bedömning är det inte tillräckligt att besluta att kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska ersätta nämndens riskanalys och internkontrollplan. Detta då processerna/dokumenterna har olika syften och mål.

4. Sammanfattande bedömning

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att nämnden har en ändamålsenlig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten, inom verksamhetsstyrning och ekonomistyrning. Vi bedömer strukturen för den interna kontrollen som tillräcklig.

Utifrån resultatet av enkäten noterar vi dock att det är en liten andel av de svarande som anser att de har påverkat/bidragit till att åtgärder vidtas utifrån eventuella brister/avvikelser. Att det finns en aktiv styrning, som inkluderar aktiva åtgärder vid eventuella avvikelser, är väsentligt för att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen 6 kap. 6 §. Vi bedömer därför att nämnden bör beakta detta i sitt fortsatta utvecklingsarbete.

Bilaga 1

Frågeställningar till nämndens presidium

Verksamhetsstyrning

Har nämnden någon plan för att förtydliga sitt grunduppdrag utöver samverkansavtalet?

Nej, i enlighet med den anvisning KS lämnat till kommunens nämnder omfattas inte Brand- och räddningsnämnd, Överförmyndarnämnd, IT-kapacitetsnämnd och Personaladministrativ nämnd av uppdraget att upprätta förslag till grunduppdrag, förslag till revidering av reglementet samt beskrivning av verksamhetsstyrning. Dessa nämnder hanteras i särskild ordning efter dialog med andra berörda kommuner.

Vilka mål behöver nämnden lägga extra fokus på för att nå målpåfyllelse vid årets slut?

För nämndens räkning är det målet Säkerställa hög kvalitet i levererade tjänster som i hög grad är i fokus, anledningen är främst behovet av redundans i systemmiljön samt försvar mot olika former av Cybersecurity-attacker.

Vilka utvecklingsområden finns det för uppföljning av mål och verksamhet under året?

Utifrån gällande samverkansavtal och de mål som är satta inom dessa pågår ständiga förbättringar avseende uppföljning av mål och verksamhet.

Ekonomistyrning

Utifrån budgetförutsättningarna, hur arbetar nämnden med att säkerställa en hög träffsäkerhet och vilka avvikelser ser ni jämför med budget? och hur hanterar ni avvikelser

Budget utgörs av de medel som deltagande kommuner har avsatt för nämndens räkning. Nämnden har inga avvikelser gentemot budget. Uppföljning av ekonomin sker månadsvis av nämndsansvarig chef och halvårsvis av nämnden.

Var finns det behov att utveckla styrning och uppföljning inom nämndens verksamhet?

Arbetet med översyn och vid behov revidering av nämndens reglemente och samverkansavtal pågår och kommer att lyftas för dialog med övriga deltagande kommuner inom kort. Detta arbete sker samordnat för samtliga gemensamma nämnder (Brand- och räddningsnämnd, Överförmyndarnämnd, IT-kapacitetsnämnd och Personaladministrativ nämnd) och avrapporteras mot deltagande kommuner, Umeåregionrådet och Umeåregionrådets beredningsgrupp (kommuncheferna i berörda kommuner).

Intern kontroll

På vilket sätt kan nämndens arbete med riskanalys och intern kontrollplan utvecklas ytterligare?

Process och underlag för riskanalys och internkontrollplan har under 2021 utvecklats inför 2022 för att tillgodose de krav som ställs i kommunfullmäktiges riktlinjer och de anvisningar som är utfärdade av kommunstyrelsen.

Finns det några specifika processer eller rutiner där nämnden behöver stärka den interna kontrollen?

Inför internkontrollarbetet 2022 har följande riskområden identifierats:

- Risk för Intrång i driftsmiljö
- Risk för bristande support på inköpt maskin- och programvara pga avsaknad av supportavtal.
- Risk för oplanerade driftstopp
- Risk för förlorad information
- Risk för att kommunikation med drifthall bryts

Dessa förslag kommer hanteras och föreslås fastställas vid nämndens sammanträde den 15 november 2021.

Hur kan uppföljningen av den interna kontrollen utvecklas för att nämnden bättre ska kunna vidta ändamålsenliga åtgärder vid eventuella avvikelser?

Nämndsansvarig chef följer fortlöpande upp internkontrollarbetet, tertialvis av Umeå kommun (inrapportering till KS) och halvårsvis av nämnd

Nämndspecifika frågor för IT-nämnden

Beskriv de utmaningar som pandemin har orsakat för IT nämndens verksamhet?

Drift har säkerställts på samma sätt för IT-nämnden som för all övrig verksamhet, detta har inte varit någon omfattande 'utmaning' direkt.

Bilaga 2

Verksamhetsstyrning

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ och underlag som styrker bedömning
<i>2.2.1. Beaktas samtliga mål och uppdrag som berör nämnden i uppdragsplanen?</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	X Ja ☐ Nej	Se samverkansavtal
<i>2.2.2 Har nämnden fått tillräcklig uppföljning och återrapportering avseende mål och måluppfyllelse?</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	X Ja ☐ Nej	Se protokoll 2020-12-14 samt 2021-04-12
<i>2.2.3 Har nämnden vid behov tagit aktiva beslut utifrån uppföljning om åtgärder för att uppnå måluppfyllelse?</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Ja X Nej	Har ej varit aktuellt

Ekonomistyrning

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ och underlag som styrker bedömning
<i>2.3.1 Har nämnden anpassat verksamheten utifrån de förutsättningar som anges i budget?</i>	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	X Ja ☐ Nej	Se protokoll 2021-04-12
<i>2.3.2 Har nämnden fått tillräcklig uppföljning och återrapportering avseende ekonomi och verksamhetens utveckling?</i>	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	X Ja ☐ Nej	Se protokoll 2020-12-14 samt 2021-04-12

2.3.3 Om nämnden prognostiserat ett underskott, har nämnden fattat beslut om åtgärder för att nå en ekonomi i balans?	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	☐ Ja ☐ Nej	Ej aktuellt, nämnden har budget i balans
---	--	---	--

Intern kontroll

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ samt underlag som styrker bedömning
2.1.1 Har nämnden fastställt riskanalys?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se protokoll 2020-12-14
2.1.2 Har nämnden fastställt internkontrollplan?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning – intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se protokoll 2020-12-14
2.1.3 Har nämnden beslutat om uppföljning av internkontrollplanen?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Skер våren 2022-efter innevarande verksamhetsår
2.1.4 Har nämnden gjort en värdering om den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	☐ Ja ☐ Nej	Skер våren 2022-efter innevarande verksamhetsår
2.1.5 Har nämnden tillsett att kommunstyrelsen tagit del av nämndens uppföljning av internkontrollplanen?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	☐ Ja ☐ Nej	Skер våren 2022-efter innevarande verksamhetsår
2.1.6 Har nämnden vidtagit några åtgärder för att stärka attestrutinerna?		X Ja ☐ Nej	Se protokoll 2021-04-12

